

מראי מקומות - ביצה

ל.

ד. מוטב שיהיו שוגגין, וכו'

ע' בקובץ שעורים (ס"ו) שהביא מה שהביא המ"ב (תר"ח) ב' דעות בזה, דעת היראים, דאפי' ברור לנו שלא ישמע, לא נפטר אלא מדין ערבות, אבל מדין הוכח תוכיח עדיין חייב, עד הכאה או נזיפה. ולפי דעה זו, מה דאמר' דמצוה שלא לומר דבר שלא נשמע, זהו דוקא כשכבר קיים חיובו של הוכח תוכיח. אבל החולקים על היראים ס"ל דמצות תוכחה לא שייך כלל היכא שברור לו שלא ישמע לו. ושוב הביא מש"כ בתנא דבי אליהו, דעל אותן שיצאו מכלל עמיתך ליכא בהו דין תוכחה. וכ' הקו"ש להסתפק, מהו לגבי הדין דצריך להוכיחו מדין ערבות, כדי שלא יהי' נתפס בעון שלהם, וע"ש שהאריך בזה.

ה. דהא תוס' יוה"כ דאורייתא הוא, ואכלי ושתו וכו'

הק' השטמ"ק, מה בכך, הרי מצות עשה שהזמן גרמא הוא, וא"כ לכאו' נשים פטורות, ומה לי שאוכלין עד שחשכה. ותי' דבסוכה מרבינן נשים מהאזרח לרבות נשים. ואין לומר דהריבוי הוא לגבי עיקר דיני העינוי דיוה"כ, דהא זה פשוט דנשיים חייבות, כיון שיש בו עונש. וא"כ, ע"כ אין הריבוי בא אלא לרבות נשים גם לתוס' יוה"כ.

ו. דהא תוס' יוה"כ דאורייתא הוא, וכו'

כ' תוס' דמשמע שיש איזה שיעור תוספות, דאל"כ, הרי ודאי מוסיף, שהרי אינו יכול לצמצם, וא"כ בלא"ה צריך להוסיף מחול על הקודש. והר"ן (טז: בדפי הרי"ף) כ' דכיון שצותה התורה דין תוספת, ע"כ צריך להוסיף מזמן שודאי חול, חוץ מן הזמן שצריך לזהר בו מן הספק. והוסיף דכל זה דוקא למ"ד דספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא, משא"כ למאן דס"ל דלחומרא מדרבנן, א"כ י"ל דמה שמוסיף בזמן הספק גופא הוא זמן התוספת.

א. זמנין דנפיל ואתי לאתויי

כ' השטמ"ק דמשמע דרש"י לא גרס זה, וכ' שהוא לשיטתו דס"ל דכל הוצאה מותרת ביו"ט, ואפי' שלא לצורך יו"ט כלל, ואפי' אם רבנן אסרו הוצאה שלא לצורך יו"ט, אבל אין שייך לומר דגזרו על זה, דהא היא גופא מדרבנן, ואין גוזרין עליה.

ב. אין מטפחין ואין מרקדין

כ' תוס' דדוקא בימיהם שהיו בקיאים בתיקון כלי שיר גזרו שלא לטפח ושלא לרקד, אבל בימינו שאיננו בקיאים בזה, אין שייך הגזרה ומותר. וכ' הבית יוסף (או"ח של"ט, ג') דאף דאמר' לעיל (ה.) דאע"פ שנתבטל הטעם אין מתבטלת הגזרה, זה דומה טפי להא דאמר' דאיננו חוששין למים מגולין, כיון שאין נחשים מצויין בינינו. וע' באגרות משה (או"ח ב', ק') שכ' שאין דומין זל"ז, ולכן הוא כ' לבאר באופן אחר, דהיינו, דחשיב כמי שלא פשטה הגזרה, דאף דפשטה בזמן שהי' שייך הגזרה, אבל לא נפשטה אף בזמן שלא שייך הגזרה, דהיינו במקום שאין בקיאים בכלי שיר. וכ' דאף שמ"מ צריכין למנות ולבטל, מ"מ י"ל דכיון שידוע שכל החכמים שבעולם היו מסכימים להתיר מאחר שעוברין, דאף כשהי' שייך הטעם לא היו מוחין, ומשום מוטב שיהיו שוגגין, א"כ משמע שאם שהי' אפשר לבטל התקנה ולא יהי' כלל איסור, ודאי היו רוצין בזה, רק כשהי' הטעם שייך לא היו יכולין לבטל משום שכבר פשטה. אבל עכשיו דבטל הטעם, ולא חשיב שפשטה לענין זמננו, א"כ שפיר אמרי' דיכולין לבטל, וכמו שהיו באמת רוצין מעיקרא.

ג. הנח להם... מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין

כ' השטמ"ק בשם הריטב"א דדוקא במידי דקים לן דעבדי בשוגג, דבכי הא אין אנו נתפסין בעון, משום דלא מהני בהא מחאה. אבל במילתא דקים לן ידידי דאיסורא הוא, ועושין במזיד, ליתא להאי טעמא, ואי לא מחינן בהו מתפסין עלייהו, דהא ישראל ערבים זה לזה.